

Det snöar innanför mitt fönster

av Daniel Lisik

Jag är läkarstudent, termin 6 vid Sahlgrenska akademien. Vill undersöka nutidens kärna och förmedla den via text.

Onsdag, 16:01.

Någonstans förstod han att det där var grunden till en stor del av hans problem, liksom hos många andra som vet om sina brister men bara inte lyckas frigöra sig från dem. En av de första tankarna som han kunde tolka genom den täta dimman av sympatikuspåslag och tillbakahållna tårar, var att han hade glömt stänga fönstret hemma i köket. I den flammande ångesten, som gjorde honom såväl svettig som så frusen att det kändes som att hjärtat mer skakade än slog, blev det smärtsamt uppenbart att det var detta ständiga, förbannade smitande från konfrontation och svårigheter som hade lett honom hit.

Han höll sina alltför stora jeans uppe med händerna, som begravda djupt i fickorna trycktes knutna och iskalla mot hans lår. Det här hade han egentligen sett tecken på länge. Hur han till synes utan anledning hade börjat tappa aptiten. Först nästan omärkbart, för att sedan bli så påtagligt att han helt skippade frukost och inför kollegorna hittade på ursäkter för varför han inte hade tagit med sig matlåda ännu en gång, eller påstod att han skulle äta på pizzerian två gator bort för att istället gå en promenad i långsam takt runt kvarteret. Väl hemma minskade portionerna vid kvällsmaten stadigt i storlek, och allt mer av maten stannade inte särskilt länge i magen. Hur märkligt är det inte ändå, hur långt tankar hinner flyga iväg i vakuumet till ensamhet innan man förstår vart man egentligen är på väg, hur mycket man hinner förändras som människa innan man märker - eller tillåter sig märka - någon förändring. När han nu stod där, vid fätöjljerna i huvudentrén i Sahlgrenska Universitetssjukhuset efter besöket, med läkarnas papper i jackfickan tätt tryckta mot sitt bultande hjärta, kunde han inte riktigt svara på varför han faktiskt hade sökt hjälp över huvud taget. Framför sig såg han klart som på ett fotografi sig själv på golvet vid soffan i vardagsrummet. Någon annanstans - eller ingenstans - sedan flera dagar. Reklamblad i en växande hög på ytterdörrsmattan. Och en del av honom såg inte det som ett sämre scenario än det här, även om han försökte intala sig annat.

Vart tar man vägen när man vet att ens väg håller på att ta slut? Hur ska man veta vilka vägar som leder till återvändsgränder när tiden håller på att bli knapp? Han försökte utan framgång samla tankarna. Det åskade inom honom, regnade våldsamt, och de små fragmenten av rationella

resonemang och idéer slogs sönder ögonblicket han fångade dem i sina handflator, blandades ihop med varandra och förvirrade honom bara ännu mer. Vissa ögonblick, när han tänkte på det att en dag plötsligt inte vara, fick han en sådan lust att springa tillbaka till sin läkare och bara släppa ut alla tårar han hållit inom sig, eller kanske gå till sjukhuskyrkan och hoppas att det fanns någon där som kunde lyssna. Men någonting hindrade honom, och stanna kvar där han stod kände han till slut också var ohållbart, för till slut skulle någon komma fram och fråga honom varför han stod där och agerade staty bland alla väntande. Så med medvetet raska steg för att verka ha något att göra eller någonstans att vara gick han till slut därifrån, bort mot korridorerna.

Planlöst spatserade han genom olåsta gångar, tittade ständigt omkring sig och lade märke till de mest ointressanta detaljerna. Han försökte memorera nummer på avdelningar och rum, rabblade dem för sig själv igen och igen i slumpmässig ordning. Samtidigt kunde han inte låta bli att kasta korta blickar på patienter han passerade längs vägen, och hur mycket han än ogillade det kände han lite njutning av att se andra vårdas som han. "Är du anhörig?" frågade plötsligt en blåklädd vårdanställd kvinna honom när han skulle till att svänga runt ett hörn och nästan råkade gå in i en glasdörr. "Nej, jag ska faktiskt hem." Utan att bry sig mer om något i sin väg tog han hissen ner till bottenvåningen, vänster, andra höger och huvudentrén ut.

De sena novembervindarna nöp tag i kinderna så fort han kommit ut från de kolossala svängdörrarna. Det doftade tungt fallande snö i luften och himlen var penslad i alla nyanser av grått man kan föreställa sig. Vid hållplatserna stod som nästan alltid mängder med människor. Vissa huttrade. Andra stod med öppna jackor och talade högt i telefon. Rök steg från hans mun medan han funderade på hur han skulle ta sig hem. Det skulle ta lång tid och även om han kände sig utmattad visste han att han inte skulle klara av att sitta still så länge. Allra minst skulle han klara av att komma hem igen. Han vände om och gick tillbaka in på sjukhusområdet, förbi huvudentrén, via gröna stråket och vidare genom bruna stråket tills han kom ut via södra infarten. Det var helt tomt i huvudet, åskan hade dragit förbi och lämnat efter sig bråte och fällda träd. De fåglar som överlevde hade flytt redan innan stormen började och vågade förmodligen inte återvända. Men en bit ner på Ehrenströmsgatan var det som att någon från ovan vred på kranen. Fördämningen på den överfyllda dammen till hjärtat brast. Han lät tårarna rulla nerför kinderna och slutade inte gå. Medan han gick förbi den oansenliga ingången till avskedsrummen i anslutning till bårhuset började han tänka på vilka sånger han ville ha på sin begravning. Han funderade på huruvida han skulle låta sin kropp användas för forskning och utbildning efter sin död. Bårhuset, som han just nu höll på att passera, centrerar sin verksamhet runt människors död, och hur galet det än må låta, tyckte han att det fanns något vackert med det. Det ständiga kretsloppet, behovet vi har av varandra och hur det liksom finns en nytta och mening med allt, ett värde hos var och en av oss. Strax efter att han svängt runt

hörnet mot Per Dubbsgatan började Pressbyrån skymtas bakom Jubileumskliniken. Det hade aldrig slagit honom hur väl just en sådan affärskedja passar på en sådan plats. Vad spelar priset för roll när man just vunnit tillbaka sitt liv, eller av precis motsatt orsak förstått värdet av det?

Han kom återigen fram till hållplatsen. Buss nr 7 skulle komma om fyra minuter, buss 16 om sju. Den hårda vinden hade torkat tårarna, men om man kom nära och tittade noggrant kunde man se spåren saltet lämnat kvar som efter en uttorkad flod. Andningen tilltog i styrka och blev utmattande snabb när han började tänka på att komma hem till lägenheten. Han ville fortsätta gå, gå, gå, fastän tröttheten började bli påtaglig och det kröp av utmattning i benen som bara ville vika sig runt varandra och slippa bära tyngden av kroppen. Den i sig var inget problem egentligen, men hans själ var desto tyngre just nu. Han gick iväg igen från hållplatsen, nu med riktning mot centrum. I motsatt riktning svepte 7:an förbi honom efter en kort stund. Mörkret hade börjat falla och i de två upplysta vagnarna hade en annan version av honom kunnat sitta; på väg till sin flickvän i Masthugget och en kväll av kelande i en soffa till en serie som egentligen bara hon gillar, men som han tittar på också bara för att göra henne lycklig, till sina vänner som han skulle möta upp på Brunnssparken för att spela biljard med någonstans eller bara härja runt med som idioter.

Ett par minuter bort från sjukhuset gick han förbi en pappa hand i hand med en liten flicka. Hon såg ut att ha svårigheter med att gå, och en rektangulär bit på höger sida av hennes huvud var rakat. Det såg besynnerligt ut, tyckte han, en tom yta bland allt i mörkret ändå lite skimrande guldblont hår. Han hoppades innerligt att hon skulle bli bra igen. Största delen av samtalet mellan pappan och dottern försvann med vinden, men han lyckades snappa upp att de pratade om att äta på något gott ställe. Jag skulle inte hinna ens om jag hittade någon, tänkte han, jag skulle inte hinna bli mitt barns bästa vän och hjälte. Och medan han fortfarande gick i oförminskad takt insåg han att han inte skulle klara av att varken ta sitt liv eller gå runt särskilt länge till, så han vände tillbaka igen mot hållplatsen vid Sahlgrenska. Benen, särskilt fötterna, värkte och han ville bara lägga sig under hela resan. Men allra mest kände han sig som ett djur som vet att det är på väg att dö. Han ville bara smyga iväg från alla ögon han inbillade sig stirrade på honom i den gulaktiga, slitna vagnen och somna in i stillhet och tystnad. Vad som gnagde i hans tankar de sista tre-fyra stationerna var att han inte borde gå till sjukhuset på datumet som stod på pappret. Varför skulle han som redan var dödsdömd för det första slösa på de viktiga resurserna, och för det andra riskera att det ledde till mer smärta än lycka för honom själv. Stapplande tog han sig upp de tre våningarna till sin lägenhet. Det var någonting med den ack så bekanta och subtila doften av städat golv som lyfte hans humör lite. Han vred om nyckeln och möttes av samma sak som alla tidigare gånger. Temperaturen i lägenheten var också den ingen annan än den vanliga. När han gick in i det mörka köket häpnade han däremot över vad han såg. På bordet, tallriken med kallnad soppa, tidningen och linoleumgolvet

låg ett tunt, tunt sagolikt vitt täcke. Den vitaste och vackraste snön han någonsin hade sett. I total tystnad stod han och betraktade det fallande, kalla pudret. Han kände allt. Lycka och smärta. Vrede och förlåtelse för sig själv. Han kände varje millimeter av sin kropp, varje snöflinga som landade på huden. Det var som att alla, precis alla hans celler för första gången var vakna samtidigt, och det gjorde honom på något sätt lycklig. Fönstret var stängt.

Onsdag, 16:33.

Han skyndade sig igenom de till synes oändliga korridorerna under marken på Sahlgrenska. Då och då susade någon läkare förbi på sparkcykel. Det unika ekot låter, speciellt om man går och tänker på annat, mer som ett slags motoriserat fordon, och det ser lika delar komiskt som fräckt ut. Han brukade gå så där snabbt vid två situationer: Dels när han hade haft en alldeles utomordentlig dag och ville verka lite extra läkaraktig genom att låtsas skynda sig någonstans för att rädda ännu ett liv med sin övermänskliga expertis och intelligens, dels när hans dag varit raka motsatsen. När han gick kunde han tänka som bäst. Det var då han kom på nya idéer, de bästa lösningarna på problem som han grubblat på utan resultat vid ett bord, men hur snabbt han än gick den här gången kunde han inte släppa misstaget han gjort den dagen. Kanske för att det illustrerade ett så fundamentalt felsteg, inte rent medicinskt - han gick bara termin fyra trots allt - men på ett medmänskligt plan. Hela dagen hade han spenderat på en onkologisk avdelning, som en del av en kurs med verksamhetsförlagd utbildning. Den ordinarie handledaren var tvungen att gå iväg på något oväntat ärende och lämnade över studenten till en kollega. Denne föreslog att det kunde vara givande för studenten att närvara vid ett möte med en lite svårare sjuk patient. Obekvämt och nervöst var bara förnamnets första bokstav för studenten, men orädd för nya utmaningar och med en brinnande vilja att lära sig nya saker och utvecklas tackade han ja till erbjudandet. Vad han aldrig hade kunnat föreställa sig emellertid, var att han skulle bära med sig det patientmötet av helt andra anledningar än de medicinska lärdomarna. En bit ifrån studenten, någon halv meter men på samma gång en ocean bort, satt en man alltför ung för att få en dödsdom kastad i ansiktet. Men det var vad han fick, och det på ett sätt som var så kliniskt korrekt att det på sätt och vis var svårt att kritisera läkaren, men som innehöll så lite empati och medmänsklighet att det var rent ut sagt smärtsamt att bara se på. Magsäckscancern hade hunnit sprida sig innan den blev upptäckt, till bukspottkörtel, bukväggar, diafragma. Mannen erbjöds inget hopp och trösten bestod i att det fanns behandlingsmöjligheter för att förlänga livet något. Studenten kände under hela samtalet en brinnande önskan att åtminstone sträcka ut sin hand till mannen, som satt där utelämnad till sig själv, samtidigt som osäkerheten i rollen likt permafrost förhindrade någonting att gro.

Att kastas in i ett nytt sammanhang kan vara både mycket givande och djupt destruktivt. Fast ju mer studenten tänkte på det där insåg han att det nog i de allra flesta fall inte handlar om sammanhangets natur, utan bara om händerna som placerar en i den okända tillvaron. Lite på samma sätt som man komma in i vuxenlivet genom att hjälpa mormor baka kakor och städa, eller genom att tvingas ta hand om sina småsyskon när föräldrarna är frånvarande. På det mest olämpliga sätt blev han, trots att han läst det i dussintals artiklar och hört mantrat säkerligen hundratals gånger, en gång för alla på riktigt medveten om innebörden i Hippokrates berömda ord; att förutom att försöka bota eller hjälpa sina patienter medicinskt alltid, alltid trösta. En onsdag i sena november med bitande vindar och tunga, gråa moln är det lika mycket vår plikt om inte mer, tänkte han medan han drog på sig jackan och kontrollerade att inget av värde var kvar i kläderna han slängde i tvätten, att ge det mänskliga och varma bemötande som patienter mycket väl kan vara i lika stort behov av som att man ger den medicinska behandlingen. Att fråga om patienten känner det här eller här är inte tillräckligt, minst lika viktig är följdfrågan hur det känns i själen att känna det.